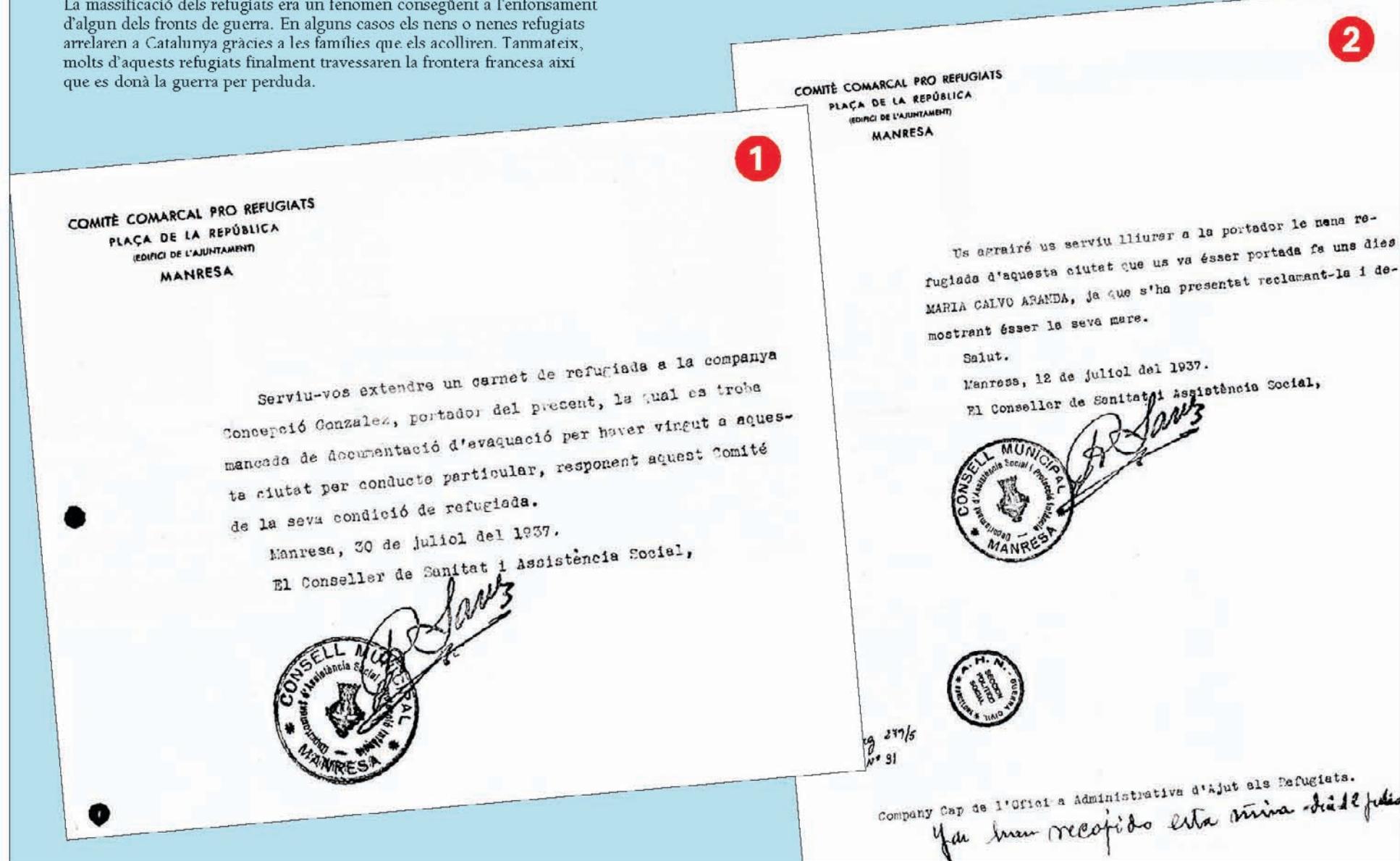

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 SENSE PAPERS. Document trobat a l'Arxiu de Salamanca, datat el juliol del 1937, en què podem veure la petició que fa el conseller municipal de Sanitat i Assistència Social de Manresa, Ramon Sanz, a l'Oficina d'Ajut als Refugiats perquè s'emeti un carnet de refugiada a la Sra. Concepció González.

La massificació dels refugiats era un fenomen conseqüent a l'enfonsament d'alguns dels fronts de guerra. En alguns casos els nens o nenes refugiats arrelaren a Catalunya gràcies a les famílies que els acolliren. Tanmateix, molts d'aquests refugiats finalment travessaren la frontera francesa així que es donà la guerra per perduda.

2 RETROBAMENT FAMILIAR. Dins la dissort que, en general, tingué la mainada separada de la seva família, en alguns casos també hi hagué històries personals amb final felic, com el del document adjunt del juliol del 1937, segons el qual la mare de María Calvo Aranda pogué retrobar-se amb la seva filla.

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE GUERRA (1936-1939)

Refugiats de guerra a la Catalunya central

A mesura que les tropes franquistes anaven ocupant territoris a la zona republicana,迫害ava la fugida de molts refugiats, que es concentraren en poblacions republicanes de la rereguarda, per por de les represàlies o per no haver de conviure amb la dictadura que es preveia que s'implantaria als territoris ocupats.

Catalunya acollí una part considerable d'aquestes persones. Al començament del 1937 ja havia aplegat 300.000 refugiats. El març del 1938 n'havia assumit 700.000. El sosteniment d'aquest nombre de refugiats –molt elevat, si tenim en compte que aleshores la població de Catalunya era de 3.000.000 d'habitants– esdevingué dramàtic.

Fins a l'estiu del 1937, els refugiats procedien dels fronts de guerra de Madrid i d'Andalusia Oriental. D'aleshores fins al març del 1938, arribaren els procedents d'Astúries, Cantàbria i el País Basc. A partir d'aquella època i fins al gener del 1939, s'aplegaren els procedents d'Aragó i de les Terres de Ponent i del Sud de Catalunya.

Ben aviat la voluntat inicial d'intentar resoldre els problemes dels refugiats per mitjà de l'aportació popular fou insuficient. A partir de la reorganització general de l'octubre del 1936, la Generalitat ordenà als ajuntaments de ciutats importants que creressin un Comitè Comarcal d'Ajut als Refugiats. La UGT, la CNT, el Socors Roig Internacional, l'associació Pro Infància Obrera (impulsora de la Llar de l'Infant) i l'Assistència Municipal foren les organitzacions que col·laboraren a l'acolliment dels nouvinguts. Amb tot, foren els ajuntaments els que s'hagueren d'encarregar de l'allotjament i manteniment de les fornades de nouvinguts, ja

fos mitjançant l'establiment de campanyes de recollida voluntària o amb la imposició de tributs especials. La Generalitat intentà fer-se càrrec de la situació amb diferents iniciatives i hi contribuí econòmicament. Per exemple, a mitjan guerra pagava 2 pessetes diàries a les famílies que acollien infants asilats. Tanmateix, la insuficiència d'aquests ajuts devia ser una bona raó perquè, a Manresa, alguns dels nens refugiats fossin allotjats a la Casa Caritat, en no trobar famílies que se'n fessin càrrec. A banda de mantenir-los, se'ls procurava ensenyament i altres ajuts per tal de dignificar la seva estada. Així mateix, calia encarregar-se de la manca d'habitatge i d'espais adequats per rebre els qui anaven venint. Sovint les arribades eren massives. Per exemple, en una sola nit, la del 9 d'octubre del 1937, van arribar a Manresa 2.300 refugiats.

A partir del 1938 la crisi a la rereguarda augmentava al ritme de la derrota republicana. Els refugiats cada vegada eren acollits de manera més precària. A Manresa, així que s'ensorrà el front republicà de ponent, edificis com el de les Germanetes dels Pobres, on residien 350 refugiats, van haver de ser desallotjats per instal·lar-hi l'exèrcit republicà. Les autoritats municipals, ateses les condicions de fallida econòmica d'aquella situació, continuaren fent tot allò que pogueren, habilitant pisos particulars i locals comercials i d'entitats per allotjar-hi refugiats.

La major part d'aquesta població refugiada, després de l'entrada dels franquistes, va haver de continuar fugint amb les tropes derrotades. Tanmateix, també hi hagué persones (sobretot, nens i nenes) que ja es quedaren permanentment aquí.

HISTÒRIA GRÀFICA DE LA CATALUNYA AUTÒNOMA

Refugiats a l'estació de França, Barcelona

1 REFUGIADAS BASQUES AL BAGES

Aquestes fitxes trobades a l'Arxiu de Salamanca són una mostra de la gestió que es feia per tenir els refugiats classificats segons la seva procedència i amb les seves dades professionals, sindicals i familiars. Trinidad Vidal fou acollida al municipi de Bages d'en Selves (Sant Mateu de Bages) i Casimira Sansineu, a Mauresa.

2 SURIA SOLIDÀRIA

Aquesta carta del Socors Roig Internacional de Suria adreçada al Comitè Central d'aquesta associació a Barcelona, del 27 de setembre del 1936, narra l'arribada de refugiats d'Irun i Palma de Mallorca a la població, i s'hi sol·licita informació d'infants orfes per fer-se'n càrrec. Els orfes foren un dels grans drames humans que va provocar aquella tràgica guerra. A mesura que s'estudien els documents que fan referència a aquesta qüestió, s'observa un cert contrast entre l'entusiasme del començament, amb una solidaritat espontània, quan hom pensava que la guerra seria curta, i els anys posteriors, quan les dificultats de tota mena afectaven negativament la vida quotidiana.

3 ELS REFUGIATS BUSQUEN FAMILIARS I CONEGUTS

Una vegada instal·lats a les poblacions de destinació, els refugiats de la CNT s'adrecen al Secretariat de Relacions de Refugiats Confederals del Nord de Catalunya, pertanyent al seu sindicat, per saber noves o pistes dels seus familiars que els ajudin a reagrupar-los, tal com veiem en aquests documents trobats a l'Arxiu de Salamanca.

UNION GENERAL DE TRABAJADORES
FEDERACION LOCAL
González Solís, 47

SURIA 27 de Setembre de 1936
AL Comitè Central del S. R. I., Secció Catalana
SAUD

Camerades, han arribat a questa sense novetat les famílies de refugiats d'Irun i Palma de Mallorca, Víctimes del terror feixista.

Suria antifaixista, els ha tributat carinyós i emocionant rebident. El poble és trobava totalment congregat a la seva arribada. Els refugiats ploraven d'emoció. Nosaltres preferim que siguin els mateixos qui ens ensien les vostres impressions. Nostre Comitè local està més que satisfech, puig el rebident depassà nostres esperances; més avem la satisfacció, tots el company és dispost a donar-los allers; en fi bona jornada per a la nostra obra de solidaritat.

Molts ciutadans s'acosten a nosaltres demanant si ja no hi ha orfes, a vosaltres os trasledon aquesta pregunta, i donat cas de que no hagi avisuar-nos per a anar a buscar-ne algun.

El portador de la present, desitjarà una mena, a ser possible, i com diem més amunt avisuar-nos per telèfon per a desplaçarnos a buscar-los.

Creiem innecessari diuress que Suria marcharà en cap en aquesta obra de solidaritat.

Salutó Revolucionari
Agustí Pujol

P. D. Desitjarien uns quantes insignies del S. R. I. i creiem daben fer-nos una rebaixa en el preu. Envieu-ne 30

1
253

avivar por carta periódicos no llegan
DATOS PROFESIONALES
Profesión MODISTA
Especialidad trabajos de casa
Categoría Ficha N.º 142
Empresa anterior al 18 julio 1936 Taller
Alameda Urquijo
Otros servicios

DATOS POLÍTICOS Y SINDICALES
Partido desde
Sindical C.N.T.
desde 1937

Nombre y apellidos María Fernández Herrero
de 28 años de edad, que residía en Pasajes San Sebastián y que
fue evacuada de Santander a Francia en el vapor Marvis
el dia 8 de Julio de 1937 encontrándose en la actualidad
en Manresa "Asco".

Desca saber de:
Segundo Fernández Andrés, Félix Fernández Herrero, y Juan Ugarte Calzada
el primero se supone está en Cataluña o Valencia, el segundo se en con-
trabaja en Santander, Artillería Pesada nº 3 y el tercero no se ha sabido
nada de él desde el 5 de Junio se encuentra en Bilbao.

*GENERALITAT DE CATALUNYA
SERVEIS D'ASSISTÈNCIA SOCIAL*

*GRAN BALNEARIO
LA PUDA DE MONTSERRAT*

PREMIADO CON MEDALLA DE ORO

EN EXPOSICIÓN INTERNACIONAL DE BARCELONA 1936

Agua, Tarquin (Jodo) y Jabón "La Puda"

HUOS DR. ANDREU (R. Cataluña, 66)

Dirección: Establecimiento aguas minerales, Perfumerías, etc.

Hotel de Primer Orden

Habitaciones especiales, gran confort,

Alumbrado y Ascensor eléctrico,

- Automóvil, etc., etc.

INSTALACIÓN BALNEARIA

con pilas de porcelana y mármol

SECCIÓN HIDROTERAPÉUTICA

con toda clase de aparatos y aplicaciones

VAPORARIOS NATURALES

(inhalaciones difusas)

PNEUMOTERAPIA

PO MEDIO DEL AIRE Y GASES MEDICINALES

INHALACIONES DIRECTAS, MIXTAS

Y ANTITUMÁTICAS

PISCINAS DE NATACIÓN

con agua sulfurosa corriente

Massaje y aplicaciones de Tarquin, Jabón "La Puda", etc., etc.

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

49

Sindicato de Profesiones Liberales de
Manresa. Relación de niños con la documentación
completa, para que sea propuesta su
inscripción al Consejo Nacional de
la Infancia Evacuada

PROFESSIONES LIBERALES.

MANRESA

DUPLICADO

W. Manresa

COLONIAS

PARA EL

EXTRANJERO

DOCUMENTACION
COMPLETA:

- 1º. partida de nacimiento.
- 2º. permiso del padre.
- 3º. cuatro fotografías.
- 4º. aval del Sindicato.

PRIMER GRUPO

Relación de pequeños escolares que por tener la documentación completa, ha sido trasmis a la FEDERACION REGIONAL DE SINDICATOS DE LA ENSEÑANZA, para que sea propuesta su inscripción al Consejo Nacional de la Infancia Evacuada. (primera relación)

PAÍSES:

1. PEDRO GUARABENS BAHÍ	14 años.	Juan Jerónima. (fabril) c/. Sagrada Drets 14-32 MANRESA.
2. JAIME GUARABENS BAHÍ	10 .	c/. Sagrada Drets 14-32 MANRESA.
3. MERCEDES CANUDAS MIR	9 años.	Jesús María. (fabril) c/. Vilanova 16-28-18. MANRESA.
4. PEPITO CANUDAS MIR	lo .	Florencio (difunta) c/. Melkon 2-ZB-B8. MANRESA.
5. JULIAN RUIZ PERILLANDEZ	15 .	Juan Francisca. (madr.) c/. Cra. P. de Vilanova-28 MANRESA.
6. ISABEL MARTINEZ RUIZ	14 años.	Juan (madr.) c/. Cra. P. de Vilanova-28 MANRESA.
7. JUAN MARTINEZ RUIZ	12 .	Joséquin Petre. (fabril) c/. Camp d'Urgell 24-(baixos) MANRESA.
8. MARIANO MARTINEZ RUIZ	10 .	
9. JOEL MARTINEZ RUIZ	9 .	
10. JUSTO CARMONA ALONSO	13 años.	Bimiano Jorge. c/. Almirall 12-49-38. MANRESA.
11. ROSITA CARMONA ALONSO	10 .	
X12. NATIVIDAD BELLANGA BOROSTA	13 años.	

PROFESSIONES LIBERALES.

Secretaria:

full nº 2.

DUPLICADO

PAÍSES:

13. JUAN LOPEZ POZO	11 años.	Juan Blas. (fabril) c/. de la Miel 25 - 58. MANRESA.
14. ANGEL LÓPEZ POZO	9 .	
15. JOSE MEIGA PRÉZ	13 años.	Toni (incorporado) (madr.) (difunta) (construcción) c/. Remei Alt 64 - baixos. MANRESA.

Manresa:
29 AGO. 1938

COLONIAS

INTERIOR

ESPAÑA

Documentación
completa:

- 1º.
- 2º.
- 3º.
- 4º.

partida de nacimiento.
cuatro fotografías.
aval del Sindicato.

PRIMER

GRUPO:

(Para la Federación

(primera relación)

por tener la documentación completa, ha sido tramitada a la FEDERACION REGIONAL DE SINDICATOS DE LA ENSEÑANZA, para que sea propuesta su inscripción al Consejo Nacional de la Infancia Evacuada.

PADRES:

1. MARIA PINOL CALVETE 9 años.
2. JOAQUINA PINOL CALVETE 7 ..

Manresa - 3 SEPT. 1938

Profesiones Liberales

Secretaria:

MANRESA:

full nº 2.

PADRES:

18. ELADIO SANCHEZ PORTEL 13 años.
19. PAQUITA SANCHEZ PORTEL 9 ..

Gabino Antonia.
(fabril)
c/. Luis Bello 36-28.
MANRESA.

20. AMPARO RUIZ ALONSO 14 años.

Juan Jerónimo.
(fabril)
c/. Nueva 20-38.
MANRESA.

MANRESA:

- 3 SEPT. 1938

INFANTS MANRESANS PREPARATS PER A UNA POSSIBLE EVACUACIÓ

Papers trobats a l'Arxiu de Salamanca, datats els darrers mesos de la guerra, que mostren llistes de nens i nenes residents a Manresa dels quals es proposa la inscripció al Consell Nacional de la Infància Evacuada. La petició la fa el Sindicat de l'Ensenyament i Professions Liberals de la CNT-AIT de Manresa.

Cal tenir present que som a la recta final de la guerra i l'evacuació dels més petits cap a zones més segures començava a ser un fet habitual. Aquest procediment es vestia sota l'eufemisme de "Colònies a l'Estranger", tal com podem veure en el document.

PROPER CAPÍTOL:

La crua vida quotidiana de la retaguardia.

Veurem la situació duríssima que vivia la població catalana a mesura que avançava la guerra, especialment afectada per la fam i la pobresa. També recordarem un capítol tràgic: els bombardeigs franquistes sobre Manresa.